

Føroyskar barnatenn bíta frá sær

Karius og Baktus hava ikki longur so gott tak á føroyskum børnum, sum fyrri bert fáum árum síðani. Betri røkt og betri eftirlit geva betri tenn, vísa tøluni

JONHARD HAMMER

Føroyska barnasmíðið hevur ikki verið hvítari síðani monopóhandilin var tikin av í 1856 og siroppur gjørdist gerandiskostur kring landið.

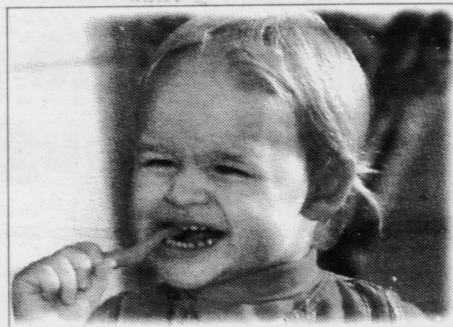
Nú hálva aðruðld aftan á – og aftan á at føroyska tonnin hevur ferðast heilt har niðri, sum liturin er svartur og pinan øgilig – sær aftur hjartari út. Samært Føroya Tannlæknafelag er orsökini einföld. Miðvísur tannrøktarpolitikkur gevur hvítari og betri tenn.

Síðan 1991 hava allar tenn hjá føroyskum skúlabørnum verið skrásettir fyrri tannsjúkum. Hetta hevur verið gjørt eftir WHO-leisti, og skrásetingarhátturin hevur verið tann sami, sum í grannalondunum.

Hjá sjei ára gomlum børnum er talið á frískum barnatönnnum vaksi úr umleið 60 prosentum í 1991 upp í 80 prosent í 1997.

Hjá 15 ára gomlum børnum hevur ikki rættiliga bragdað fyrr enn nú. Seinasta árið er góðu tenninar farnar úr 10 prosentum upp í 14,5 prosent, meðan talið á beinleiðis vánaligum er minkað við 4 prosentum niður í 40 prosent.

Hetta væi SEF-nevndina undir Føroya Tannlæknafelag at staðfesta, at tað helst er stóri denturin, sum er lagdur á tæi fyrirbyrgjandi tiltøkini, sum er farin at geva úrslit hjá teimum ungu.

barna- og ungdomsrøkt, sum er galdandi fyrri øll børn frá 0 til 16 ár, er komin, metir SEF-nevndin, at lunnar eru lagdir undir eina líka góða skipan fyrri smábørnini, sum higartil hevur verið galdandi fyrri skúlabørn.

Et hvat tú hevur hug til

Tú mást ikki eta hatta, tí so brenna tenninar. Hetta munnu øll børn kenna til. Tú kanst eta hvat tú vilt, men tú mást busta tenninar væl, sigur Brynhild Zachariassen, sum er skúlatannlækni í Tórshavn. Tí um tú bustar tenninar so brenna tær ikki. Tað er eisini gott at hava sukur-frítt tyggigummi, tað heldur munnin

reinan. Og hvør ynskir ikki at hava reinar og vakrar tenn.

Geva bókur út

Fyrri at fáa børnini at hugsa um hvussu týðningarmikið tað er at halda tenninar reinar fer tannlæknafelagið at geva eina bók út. Saman við bókini liggur ein barnavinarlig tannbust, og bókini er eisini soleiðis at børnini fara at tíma at lesa hana. Har eru nógvir góðar myndir og nógvir stuttligar tekningar, sum børnini eisini kunnu lita. Bókini fæst í handlinum í næstu viku, og hon fer at kosta 20 kr. So er tað bara hjá børnunum at gera eina avtalu við foreldrin. Um eg fái bomm, so skal eg nokk busta tenn fleiri ferðir um dagin.

Asla Poulsen, formaður í Føroya Tannlæknafelag

Brynhild Zachariassen hevur verið við til at fyrireika útgávuna av nýggju bókini

Politisk tannrøkt

Í 1991 vóru tannlæknar í Føroyum samdir um at fara undir at skráseta øll skúlabørn fyrri tannsjúkum, fyrri at fáa nágreinilig tøl at lýsa tannheilsustøðuna hjá føroyskum børnum. Hetta var eisini gjørt fyrri at fáa eit nú kommunal- og landspolitikarar at taka undir við skipaðari regluligari smábarnatannrøkt, soleiðis at føroyingar kundu røkka sama støðið í tannrøkt, sum grannalondini.

Hóast ongin lóg álegði kommunum at gera nakað, so var í flestu kommunum farið undir skipaða tannrøkt av børnum fyrru helvt í 90'unum. Síðan kom lögtingið við, og í vár samtykti tingið nýggja lóg um barna- og ungdomstannrøkt.

Árini 1959 til 1970 stovnsettu tær størri kommunurnar í landinum skúlabarnatannrøkt. Seinni komu tær smærri kommunurnar við. Í 1986 gjørdist orðið »fyrirbyrging« eisini lyklaorð, tá tað snúðið seg um tannrøkt í Føroyum. Nú lógin um